

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง "เปรียบเทียบความคาดหวังต่อสิทธิของผู้ป่วยและการได้รับการปฏิบัติที่เคารพสิทธิของผู้ป่วยในโรงพยาบาลสงขลานครินทร์" ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive Method) ศึกษาความคาดหวังของผู้ป่วยต่อสิทธิของตน การได้รับการปฏิบัติที่เคารพในสิทธิผู้ป่วย เปรียบเทียบความคาดหวังและการได้รับการปฏิบัติที่เคารพในสิทธิผู้ป่วยจริง ตลอดจนเปรียบเทียบความคาดหวังและการได้รับการปฏิบัติที่เคารพในสิทธิผู้ป่วยในผู้ป่วยที่เพศ ประเภทของผู้ป่วย และระดับการศึกษาต่างกัน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ ผู้ป่วยผู้ใหญ่ที่มีอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป เข้ารับการรักษาในหอผู้ป่วยสามัญ และพิเศษ โรงพยาบาลสงขลานครินทร์ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

กลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยสุ่มตัวอย่างจากผู้ป่วยอายุ 15 ปีขึ้นไป ที่มาเข้ารับการรักษาเป็นผู้ป่วยใน นานตั้งแต่ 3 วันขึ้นไป และสามารถตอบแบบสัมภาษณ์ได้ โดยจำแนกผู้ป่วยออกตามหอผู้ป่วยแผนกต่าง ๆ ได้แก่ อายุรกรรม ศัลยกรรม นิเวชอายุรกรรม-ศัลยกรรม จักษุ โสต-นาสิก-ลาริงซ์ สูติ-นรีเวช และออร์โธปิดิกส์ เพื่อให้ครอบคลุมลักษณะของผู้ป่วย และสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive sampling) จากแต่ละหอผู้ป่วยในแผนกนั้น โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างประมาณร้อยละ 25 ของจำนวนเตียงในแต่ละหอผู้ป่วย ได้กลุ่มตัวอย่างดังนี้

แผนกอายุรกรรม	31	คน
แผนกศัลยกรรม	30	คน
แผนกพิเศษอายุรกรรม-ศัลยกรรม	8	คน
แผนกจักษุ	11	คน
แผนกโสต นาสิก ลาริงซ์	12	คน
แผนกสูติ-นรีเวช	18	คน
แผนกออร์โธปิดิกส์	<u>15</u>	คน
รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น	<u>125</u>	คน

เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสัมภาษณ์อย่างมีเค้าโครง (structured interview) เกี่ยวกับสิทธิของผู้ป่วย ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยอาศัยแนวทางจากสิทธิบัตรของผู้ป่วย (Patient Bill of Rights) ของสมาคมโรงพยาบาลแห่งประเทศไทยที่ประกาศใช้ในปี ค.ศ. 1973 ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ

1. ความคาดหวังของผู้ป่วยต่อสิทธิของตน
2. การได้รับการปฏิบัติที่เคารพในสิทธิของผู้ป่วย

ลักษณะของแบบสัมภาษณ์ เป็นสเกลให้เลือกตอบ 2 ตัวเลือกคือ

- ความคาดหวัง เลือกตอบว่า "คาดหวัง" หรือ "ไม่คาดหวัง"
 - การได้รับการปฏิบัติที่เคารพในสิทธิของผู้ป่วย เลือกตอบว่า "ได้รับ" หรือ "ไม่ได้รับ"
- ในกรณีที่ไม่สามารถตอบได้หรือไม่ตอบจะมีช่อง ไม่ตอบหรือตอบไม่ได้ให้เลือก ทั้งในส่วน

ความคาดหวัง และการได้รับการปฏิบัติ

คำถามในแบบสัมภาษณ์แบ่งออกเป็นคำถามเกี่ยวกับสิทธิด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. สิทธิที่จะได้รับข้อมูลเกี่ยวกับการเจ็บป่วยของตน จำนวน 12 ข้อ
2. สิทธิที่จะเลือกวิธีการรักษาที่เหมาะสมกับสภาพของตน จำนวน 5 ข้อ
3. สิทธิที่จะได้รับการรักษาพยาบาลอย่างสมศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ จำนวน 15 ข้อ
4. สิทธิที่จะได้รับการรักษาพยาบาลที่ดี จำนวน 9 ข้อ

การใช้แบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยให้ผู้ป่วยตอบคำถามที่เกี่ยวกับความคาดหวังในสิทธิของตน และทำเครื่องหมายลงในช่อง "คาดหวัง" "ไม่คาดหวัง" หรือ "ไม่ตอบหรือตอบไม่ได้" จากนั้นให้ตอบคำถามว่า ผู้ป่วยได้รับการปฏิบัติที่เคารพในสิทธินี้หรือไม่ และทำเครื่องหมายลงในช่อง "ได้รับ" "ไม่ได้รับ" หรือ "ไม่ตอบหรือตอบไม่ได้" ในการสัมภาษณ์ผู้วิจัยจะถามคำถามจนครบทั้ง 41 ข้อ

การให้ตัวเลข ลงในบัตรบันทึกข้อมูลคอมพิวเตอร์ ถ้าผู้ป่วยตอบว่า "คาดหวัง" หรือ "ได้รับ" ให้ตัวเลข "1" และถ้าผู้ป่วยตอบว่า "ไม่คาดหวัง" หรือ "ไม่ได้รับ" ให้ตัวเลข "0" และถ้าตอบว่า "ไม่ตอบหรือตอบไม่ได้" ให้ตัวเลข "9" ตัวเลขดังกล่าว จะมีความหมายเชิงคณิตศาสตร์ เฉพาะในส่วนของการใช้สถิติอ้างอิงเพื่อเปรียบเทียบเท่านั้น คือ ในการหาค่าเฉลี่ยมัถิมเลขคณิต (\bar{x}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) การเปรียบเทียบ ที (t-test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (ANOVA) และการเปรียบเทียบรายคู่ (Scheffé's method) ในส่วนดังกล่าว "1" และ "0" จะนำมาคิดเป็นคะแนน ส่วน "9" จะไม่นำมาคิดคะแนน

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

ผู้วิจัยตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content validity) จากการทบทวนวรรณคดีที่เกี่ยวข้อง และให้ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับจริยธรรม และสิทธิผู้ป่วย 4 ท่าน ตรวจสอบอีกครั้ง จากนั้นนำไปลองใช้ (try out) เพื่อหาความเป็นปรนัย (objectivity) โดยการสัมภาษณ์ผู้ป่วยในโรงพยาบาลสงขลานครินทร์ ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 5 ราย และปรับปรุงคำถามในแบบสัมภาษณ์ให้เหมาะสม ตรวจสอบความเที่ยง (reliability) โดยการสัมภาษณ์ผู้ป่วย 10 ท่าน จากหอผู้ป่วยต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ และนำมาวิเคราะห์ โดยการหาความสอดคล้องภายใน (internal consistency) ตามวิธีการของคูเดอร์-ริชาร์ดสัน (KR-21) ได้สัมประสิทธิ์ของความเที่ยง (r) เป็น 0.93

ขั้นตอนการวิจัยและการเก็บรวบรวมข้อมูล

หลังจากที่ได้ทำหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลถึงคณบดีคณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลสงขลานครินทร์แล้ว ผู้วิจัยทั้ง 3 ท่าน ได้ทำความเข้าใจในแบบสัมภาษณ์ให้ตรงกัน และลองสัมภาษณ์ก่อนนำไปสัมภาษณ์ผู้ป่วยจริง

ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองในการสัมภาษณ์ เริ่มจากการสร้างความคุ้นเคยกับผู้ป่วยก่อน จากนั้นหากผู้ป่วยสามารถอ่านออกเขียนได้ มีความพร้อมและยินดีที่จะตอบแบบสัมภาษณ์ลงในแบบสัมภาษณ์ผู้วิจัยก็จะให้ผู้ป่วยตอบเอง และเปิดโอกาสให้ผู้ป่วยซักถามและทำความเข้าใจ แต่ถ้าหากผู้ป่วยไม่สามารถหรือไม่พร้อมจะตอบลงในแบบสัมภาษณ์เอง ผู้วิจัยจะเป็นผู้สัมภาษณ์ทีละข้อ และทำเครื่องหมายลงในแบบสัมภาษณ์จนครบทุกข้อ และหากผู้ป่วยมีความคิดเห็นอื่น ๆ เพิ่มเติม ผู้วิจัยก็จะบันทึกลงไปด้วย การสัมภาษณ์ผู้ป่วยแต่ละรายใช้เวลาประมาณ 1 ชั่วโมง

หลังการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยนำคำตอบที่ได้มาทำความเข้าใจให้ตรงกันอีกครั้ง แล้วจึงนำไปรวบรวม และวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS PC จากคอมพิวเตอร์ โดยที่ข้อมูลคุณลักษณะของกลุ่มตัวอย่างใช้สถิติร้อยละ ข้อมูลเกี่ยวกับความคาดหวังต่อสิทธิของผู้ป่วยและการได้รับการปฏิบัติที่เคารพในสิทธิผู้ป่วยรายข้อ ใช้สถิติร้อยละ เช่นเดียวกัน ส่วนการเปรียบเทียบความคาดหวังต่อสิทธิของผู้ป่วย และการได้รับการปฏิบัติที่เคารพในสิทธิผู้ป่วย วิเคราะห์ด้วยค่าเฉลี่ย มีชนิมเลขคณิต (\bar{x}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และการเปรียบเทียบ ที่ (t-test) เปรียบเทียบความคาดหวังต่อสิทธิผู้ป่วยและการได้รับการปฏิบัติที่เคารพในสิทธิผู้ป่วยระหว่างเพศชายและหญิง และระหว่างประเภทหอผู้ป่วยพิเศษ-สามัญ ด้วยสถิติที่ (t-test) และเปรียบเทียบความคาดหวังต่อสิทธิผู้ป่วย และการได้รับการปฏิบัติที่เคารพในสิทธิผู้ป่วย ระหว่างกลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาต่างกัน ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (ANOVA) และทดสอบนัยสำคัญด้วยสถิติเอฟ (F-test) ถ้ามีนัยสำคัญ ก็เปรียบเทียบรายคู่ต่อไปตามวิธีของเชฟเฟ (Scheffe's method)